18.ULUSLARARASI ANTALYA ALTIN PORTAKAL
FİLM FESTİVALİ

2011

PANELLER DİZİSİ

SİNEMADA KADIN

MERİH TAŞKAYA
EMİNE UÇAR İLBUĞA

BU KİTAP 48. ULUSLARARASI ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM FESTİVALİ YAYINIDIR

49 . ULUSLARARASI ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM FESTİVALİ,
5224 SAYILI YASA GEREĞİNCE, SANATSAL ETKİNLİKLER KOMİSYONU'NDAN ALINAN İZİNLE
DÜZENLENMİŞ VE FIAPF TARAFINDAN AKREDİTE EDİLMİŞ BİR ORGANİZASYONDUR.

ANTALYA
KÜLTÜR
SANAT
VAKFI
49TH INTERNATIONAL ANTALYA
GOLDEN ORANGE FILM FESTIVAL
49. ULUSLARARASI ANTALYA
ALTIN PORTAKAL
FİLM FESTİVALİ
6-12 EKİM OCTOBER 2012

SİNEMADA KADIN

MERİH TAŞKAYA - EMİNE UÇAR İLBUĞA

Kitabın Sahibi
AKSAV
ANTALYA KÜLTÜR SANAT VAKFI
İKTİSADİ İŞLETMESİ

Kitabın Özgün Adı
SİNEMADA KADIN

Kitabın Editörü
Merih TAŞKAYA, Emine UÇAR İLBUĞA

Kapak Tasarımı
Ayşen SEVİNÇ

Sayfa Tasarımı
Ayşen SEVİNÇ
Hatice DEMİR
Meral YILDIZ

Baskı
MEDYA OFSET

1. Baskı: 2012
ISBN 978-605-5366-13-1

Bütün hakları mahfuzdur.
Bu yayının tamamı veya bir bölümü yazarın izni olmadan basılamaz,
fotokopi dahil hiçbir ortamda hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

SUNUŞ

Merih TAŞKAYA, Emine UÇAR İLBUĞA

PANELLER

I.Belgesel Sinemada Kadın

II.80'lerden Günümüze Sinemada Kadın Temsilleri

III.Beden Politikalarının Sinemadaki Yansımaları

IV.Sinemada Kadın Emeği

ÖNSÖZ

Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'ni, 49 yıllık deneyim ve buna uygun sorumluluk ile inşa ediyoruz. Türkiye'de ve dünyada çokça tartışılan "kadın" olgusu, 48. Festivalin ana teması idi. Bu temaya uygun olarak festival jürimiz kadınlardan oluştu; kadın temalı çok sayıda etkinliğe imza attık.

1980'li yılların Türk ve Dünya sinemasını odağına alan "...Ve Kadın Dünyaya Dokundu" ana teması üzerine şekillenen festivalimizde, "sinema", "kadın" ve "politika"yı aynı noktada buluşturmayı amaçladık. Festival programı kapsamında'kadın' temalı filmler sinemaseverlerle buluşturulurken; politika, ekonomi, diplomasi, iş dünyası, müzik, tiyatro, plastik sanatlar ve medya alanlarında uzman kadınların buluştuğu bir de 'Kadın Zirvesi' gerçekleştirdik.

46. Festivalde 1960'lara, 47. Festivalde 70'li yıllara yoğunlaşan Altın Portakal, 48. Festivalde 80'li yılları merkezine aldı. Türkiye ve Dünya sinemasından 80'li yıllara damgasını vurmuş başyapıtlar festival programı içinde sinemaseverlerle buluşturuldu.

Altın Portakal, tarihindeki bir burukluğu gidermek için 48. Festivalde tarihi bir karar aldı. 1979 yılında sansüre karşı tepki, 1980'de 12 Eylül askeri darbesi nedeniyle yapılamayan film yarışmaları yeniden yapıldı. "Geç Gelen Altın Portakallar" adı altında 1979 ve 1980 yıllarının Altın Portakal ödülleri, o yılların jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek sahiplerine sunuldu.

SUNUŞ

48. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin (2011) ana teması "kadın" olarak belirlendi ve festival kapsamında düzenlenen etkinlikler "kadın" ana teması üzerinden şekillendirildi. 2000'li yılların sonuna doğru ülkemizde yaşanan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet oranındaki yükseliş (ya da kamuoyu algısı ve medyada bu yönde duyarlılığın artması), festivali düzenleyen AKSAV yönetimini de harekete geçirdi. Yönetim Kurulu Üyeleri kadına şiddete karşı toplumsal duyarlılık bilinciyle 48. Altın Portakal Film Festivali hazırlıklarına başladı. Böylece Altın Portakal Film Festivali, geniş kabul görmüş sanatsal organizasyonların toplumsal düzlemde yaşanan sorunları dile getirmek için uygun zeminler olarak değerlendirilebileceğinin güçlü bir örneğini vermiş oldu.

Altın Portakal kapsamında düzenlenen paneller dizisinde de aynı çerçevede kadın sorunları temasında odaklanıldı. Akademik çevreden ve sinema sektöründen aktörleri buluşturan ve kadın sorunlarına yönelik bilgi ve deneyim birikimini aktarma olanağı veren bu buluşmada, "Sinemada Kadın" teması, tartışmaların ana sorunsalını oluşturdu. Festival bu noktada sinema emekçileri ile akademisyenlerin buluşmasına ev sahipliği yaptı. Paneller dizisi boyunca kadına yönelik toplumsal kısıtlamaları, kadına yasaklanan temel alanlardan birisi üzerinden: sahneden ve giderek beyaz perdenden sorgulamaya başlamak, bu sorunların tarihsel arka planının değerlendirilmesini de beraberinde getirdi. "Sinemada Kadın" üst başlıklı paneller dizisi, bu değerlendirmelerin genel anlamda kadın sorunlarının sinemaya nasıl yansıdığının tartışıldığı, akademik bilgi birikiminin ve alan deneyimlerinin paylaşıldığı bir platform oldu. Paneller dizisi kapsamında tartışılan sorunlar gerek sinema sektörüne gerekse akademik literatüre katkısı bakımından değerli sentezlere ulaşılmasını sağladı.

Sinemada Kadın paneller dizisi için "Belgesel Sinemada Kadın", "80'lerden Günümüze Sinemada Kadın Temsilleri", "Beden Politikalarının Sinemadaki Yansımaları" ve "Sinemada Kadın Emeği" olmak üzere dört ana başlık seçildi. "Belgesel Sinemada Kadın" başlıklı ilk panelde, kamera arkasında ve önündeki varlık olarak kadının ürettikleri, kadın sorunlarının temalaştırıldığı filmler ve film pratikleri tartışıldı. Moderatörlüğünü Doç. Dr. Emine Uçar İlbuğa'nın yaptığı panelde, belgesellerinde kadın sorunlarına değinen, eserlerini feminist bakış açısıyla yaratan belgesel sinemacılardan Melek Özman, Bahriye Kabadayı Dal ve Bingöl Elmas panelde konuşmacı olarak yer aldılar.

SUNUŞ

Panel süresince Melek Özman, kadının belgesel sinemada "kahraman" ya da "kurban", "nesne" ya da "marjinal özne" olarak sunuluşunu değerlendirdi. Bahriye Kabadayı Dal, "belgesel sinemacının cinsiyeti var mıdır?" sorusu üzerinden sürdürdüğü konuşmasında, 'kadınların Türkiye'de belgesel sinemayla daha çok uğraşmasının nedenine ilişkin değerlendirmelerini paylaştı. Bingöl Elmas ise kendi çalışmaları olan "Pippa'ya Mektup" ve 'Evcilik' adlı belgeselleri üzerinden toplumsal cinsiyetçi bakış açısını, belgesel sinemacı olarak sorguladı. Panelde aynı zamanda belgesel film üretim süreçlerinde kadınlarla ilgili belgesellerin biçimsel ve içeriksel sorunları üzerine de tartışma yürütüldü.

1980 yılının Türkiye'nin ekonomik, politik; dolayısıyla toplumsal yapısında kırılma noktası olarak kabul edilmesi, paneller dizisi kapsamında 80'li yılları sinemada kadın tartışmalarının tarihsel başlangıç noktası olarak almamızın nedeni oldu. Moderatörlüğünü Prof. Dr. Ruken Öztürk'ün yaptığı "80lerden Günümüze Sinemada Kadın Temsilleri" başlıklı panel, "Yeşilçam Sineması" olarak adlandırılan bir dönemin ardından 1980'lerle birlikte farklı renklerde kadınların sahneye çıkışı ve bu değişimin günümüze nasıl taşındığı konusunda tartışmalara sahne oldu. Yazar ve çevirmen Şükran Yücel'in, oyuncu Derya Alabora'nın, doktora öğrencisi Özlem Özdemir'in ve Yrd. Doç. Dr. Funda Masdar'ın yanı sıra Psikolog Burçin Akgün ve Nihan Tezer'in konuşmacı olarak yer aldığı panelde, 80 sonrası yaşanan dönüşümlerin sinemada kadın temsillerine verdiği yön ve bu süreçte oluşan yeni bakış açıları, ekonomik ve politik perspektiften ele alındı. Şükran Yücel, panelde 1980 sonrası Türk sinemasında kadın temsillerinin genel çerçevesini tarihsel bir bakış açısı içinde çizdi. 80lerin tarihsel kırılma noktası oluşuna, sektörün içinde yer alarak sinemanın dinamikleri açısından da tanıklık eden oyuncu Derya Alabora, sinema perdesinden "erkek bakış açısıyla" yansıyan kadın temsillerini çeşitli filmler üzerinden, sektörden, kendi deneyimlerinden ve gözlemlerinden aktardıkları ile irdeledi.

Özlem Özdemir, 1980 sonrası Türk sinemasında cinsiyetçiliğin ve milliyetçiliğin kesiştiği noktaları, film örnekleri üzerinden anlatırken, günümüze dair genel bir değerlendirme yaparak, son yıllardaki erkek merkezli anlatıları anlaşılır kılan bir bağlam çizdi. Funda Masdar ise, konuşmasında 1980 sonrası kadının cinsel özgürleşme mücadelesinin temsil biçimlerini Atıf Yılmaz filmleri üzerinden değerlendirdi.

SUNUŞ

Tarihsel süreç içerisinde bedene yüklenen ideolojik anlamların ve "beden estetiği" ve "bedenin metalaşması" kapsamında "Beden Politikalarının Sinemaya Yansıması" başlıklı üçüncü panelin Moderatörlüğünü Yrd. Doç. Dr. Merih Taşkaya üstlendi. Panele Doç. Dr. Güzin Yamaner, Yrd. Doç. Dr. Gönül Demez ve Öğretim Görevlisi Sermin Çakmak konuşmacı olarak katıldı. Doç. Dr. Güzin Yamaner, feminizmin sinemada kadın bedeni üzerinden üretilen cinsiyetçi görünümlerle mücadelesi üzerine sürdürdüğü konuşmasında genel olarak kadın çalışmalarını ve kadın araştırmalarını değerlendirdi. Muhalif bir hareket olarak kadın hareketinin sinemaya nasıl yansıdığı, sinema eleştirisine nasıl katıldığı ve nasıl bir araştırma zeminine sahip olduğu noktasında birikimlerini aktardı. Yrd. Doç Dr. Gönül Demez, beden politikalarının sinemadaki yansımalarını kuramsal çerçevesiyle ilişkili olarak, "bedenin bir politikası olur mu? Bir politika, bir ideoloji nasıl olur da bir bedene yazılabilir? Bu durum karşılığını sinemada nasıl bulur? vb soruları masaya yatırdı. Öğr. Gör. Sermin Çakmak ise "öteki kadın"dan, "ötekinin kadın"ına, Türk sinemasında namus dolayımıyla kadın bedeninin kurgusu çerçevesinde yürüttüğü çalışmalarını anlattı. Panel süresince pek çok anlamda toplumsal pratikleri belirleyen beden politikalarının özelde sinemaya yansımasını değerlendirmek amacıyla, sinemada beden sunumları, örnekler üzerinden yapılan değerlendirmelerle ortaya konuldu. Sinema, beden üzerine yazılı ideolojilerin izini sürebileceğimiz sözel ve görsel söylemlerle bedenin seyirlik bir nesneye dönüştürüldüğü anlam dünyasındaki değişimleri izleyebileceğimiz bir alan olarak ele alındı. Diğer taraftan bedenin öznelik durumunun aşınmasına neden olan bu dönüşümde, sinemanın rolünün irdelenmesi de ihmal edilmedi.

Kadın emeğinin erkek emeğine oranla daha farklı ve daha yoğun bir sömürü altında olması sinemada kadın emeğinin durumu konusunun da tartışılmasını gerekli kıldı. "Sinemada Kadın Emeği" başlıklı panelde, kadın sinemacıların sektörde 'emekçi' olmanın ötesinde 'kadın' olmaktan kaynaklanan sıkıntıları çerçevesinde tartışma yürütüldü.

Moderatörlüğünü Yrd. Doç. Dr. Gül Yaşartürk'ün yaptığı panele oyuncu Yeşim Ceren Bozoğlu, Prof. Dr. Zeynep Tül Akbal Süalp ve Güliz Sağlam konuşmacı olarak katıldı. Türkiye'de pek çok sektörde olduğu gibi sinema sektöründe de erkek egemen değerlerin hâkimiyetinin yarattığı sorunların ortaya konulduğu panelde, sinema sektöründe kadın olarak var olmanın zorlukları ve bu zorluklarla baş edebilmenin yolları tartışıldı.

SUNUŞ

Bu kapsamda Güliz Sağlam, sinema sektöründe edindiği kişisel deneyimlerini ve sektörde sendikalaşma sürecine ilişkin yaşanan sorunları aktardı. Yeşim Ceren Bozoğlu, oyunculuk alanında kadın karakterlerin erkek yönetmenlerin bakış açısıyla sunulmasının, kadınlık durumuna yüklenen ideolojiyi yeniden ürettiği noktasından hareketle, kadın emeğinin oyunculuk anlamında içinin boşaltılması ve görünmez olması çerçevesinde değerlendirmelerde bulundu. Yeşim Ceren Bozoğlu, aynı zamanda çalışma saatlerinin esnekliği, cinsel tacizler ve kadın olarak sinemada var olma savaşında sarf etmeleri gereken çabanın yoğunluğu üzerine deneyimlerini aktardı. Prof. Dr. Zeynep Tül Akbal Sualp sinemada kadın emeği konusunda kuramsal donanımını ve pratikle ilişkisi çerçevesinde sunarak panelin konusu kapsamında kavramsal çerçevenin doğru kullanımının önemi üzerine değerlendirmelerde bulundu. Konuya üretim ilişkileri tarihi çerçevesinde yaklaşan Akbal Sualp, iktidar ilişkilerinin farklı toplumsal biçimlerde kendisini gösteren 'yeniden erkeksi inşası'nın sinema alanındaki yansımasını tartışmaya açtı. İçinde yaşadığımız ekonomik sistemin, sorunları sürekli yeniden üreten karakteri üzerinden sinemada kadın emeğinin durumunu makro düzlemde yorumladı.

"Sinemada Kadın" paneller dizisine konuşmacı olarak destek veren tüm katılımcılarımıza teşekkür borçluyuz. Paneller süresince konu kapsamında özgürce dile getirilen tüm sorunların ve çözüm önerilerinin derlendiği bu kitap aracılığı ile söz konusu sorunlara ilişkin farklı bakış açılarının ve sentezlerin değerlendirildiği bir kaynak oluşturabildiğimizi umuyoruz.

Merih TAŞKAYA, Emine UÇAR İLBUĞA

ANTALYA KÜLTÜR SANAT VAKFI YAYINLARI
2009-2012

2009

46.Uluslararası Antalya Film Festivali Yayınları
"60'ların Türk Sineması", Zeynep Dadak, Berke Göl, 2009
"Aykut Oray", Özgür Şeyben, 2009
"Çıtayı Yükselten Adam Vedat Türkali", Ahmet Soner, 2009
"Dişi ve Asi Sevda Ferdağ", Burçak Evren, 2009
"Siz Benim Filmlerimle Büyüdüğünüz", Ülkü Erakalın, Alican Sekmeç, 2009
"Yalçın Tura Müziğmizin Çok Yönlü Bestecisi", Evin İlyasoğlu, 2009

2008 Altın Portakal Şiir Ödülü Sempozyumu
"Cevat Çapan Şiiri ve Bana Düşlerini Anlat", İkaros Yayınları,
Yayına Hazırlayanlar Ahmet Tüzün, Mustafa Koç, Yüksel Doğan,
2009

2010

47.Uluslararası Antalya Altın Portakal Festivali Yayınları
"70'lerin Türk Sineması", Zeynep Dadak - Berke Gö, 2010
"Başı Dik Onurlu Bir Sanatçı: Müjdat Gezen", Agah Özgüç - Mehtap Göral, 2010
"Başka Türlü Bir Hikaye: Nur Sürer", Övgü Gökçe - Fırat Yücel, 2010
"Devekuşunun Kanatlarında Zeki&Metin", Gündüz Demir, 2010
"Emeğin İzinde Bir Sinemacı: Ertem Göreç", Alican Sekmeç, 2010
"Gülşen Bubikoğlu", Şakir Eroğlu,2010
"Yeşilçam'ın Tüm Harfleri Safa Önal", Gözde Onaran&Senem Aytaç,2010

2009 Altın Portakal Şiir Ödülü Sempozyumu
"Kemal Özel Şiiri ve Temmmuz İçin Yaralı Semah", Kırmızı Yayınları,
Yayına Hazırlayanlar,Mustafa Koç,Hüseyin Cahit Kerse
2010

2011

48.Uluslararası Antalya Film Festivali Yayınları

"Darbeli Düşler - 80'li Yıllar Türkiye Sineması", Özgür şeyben, 2011
"Işık Saçan Bir Oyuncu Perran Kutman", Elçin Barlas, 2011
"Komediye Adanmış Bir Ömür Halit Akçatepe", Alican Sekmeç, 2011
"Rutkay Aziz", Gündüz Demir, 2011
"Son Yeşilçam'lı: Mehmet Dinler", Alican Sekmeç, 2011
"Veysel Atayman'ın Kaleminden Sinemamızın Komediyle İmtihanı", Tuncer Çetinkaya, 2011
"Yaşama Sarılmış Bir Serüven Tuncel Kurtiz", Bülent Vardar, 2011
"Yeşilçam'ın Gülen Yüzü Engin Çağlar", Engin Çağlar, 2011

2.Antalya Televizyon Ödülleri
"Türk Televizyon Dizileri 1974 -1995", Alican Sekmeç, 2011

2010 Altın Portakal Şiir Ödülü Sempozyumu
"Emirhan Oğuz Şiiri ve Myndos Geçişi", Kırmızı Yayınları,
Yayına Hazırlayan Mustafa Koç, Hüseyin Cahit Kerse, 2011

2012

49.Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali Yayınları
"Herşeye Rağmen Ayakta; 90'lı Yıllar Türkiye Sineması ", Porf.Dr. Şükran Kuyucak Esen, 2012
"Duygu Sağıroğlu", Alican Sekmeç, 2012
"Güler Ökten", Gündüz Demir, 2012
"Komedinin Öyküsü", Tuncer Çetinkaya, 2012
"Büyülü Fener Bekçisi Necip Sarıcı", Alican Sekmeç, 2012
"Yeşilçam'ın İlk ve Son Prensi Salih Güney", Şakir Eroğlu, 2012
"Sarayın Dalkavuğu Değil Halkın Soytarısı - İlyas Salman", Tuncer Çetinkaya, 2012
"Sinema İçinde Sinema Gibi Bir Hayat: Meral Zeren", Melda Davran, 2012
"Türkan Sultan'a Armağan", Atilla Dorsay, 2012
"Sinemada Kadın Paneller Dizisi", Merih Taşkaya - Emine Uçar İlbuğa, 2012

3.Antalya Televizyon Ödülleri
"Türk Televizyon Dizileri 1974 - 2011", Alican Sekmeç, 2012
"Senaristler Kralı: Umur Bugay", Özgür Şeyben

2011 Altın Portakal Şiir Ödülü Sempozyumu
"Nida Odağında Ahmet Telli Şiiri" Everest Yayınları,
Yayına Hazırlayanlar Mustafa Koç, Hüseyin Cahit Kerse, Asuman Susam,
2012

SİNEMADA KADIN

MERİH TAŞKAYA - EMİNE UÇAR İLBUĞA

Uluslararası 48. Altın Portakal Film Festivali kapsamında düzenlenen "Sinemada Kadın" temalı paneller dizisinde, sinema emekçileri ile akademisyenlerin kadın sorunlarına yönelik bilgi birikimi ve deneyimlerini aktardıkları önemli bir buluşma yaşandı.

"Belgesel Sinemada Kadın", "80'lerden Günümüze Sinemada Kadın Temsilleri", "Beden Politikalarının Sinemadaki Yansımaları" ve "Sinemada Kadın Emeği" olmak üzere dört ana başlık kapsamında gerçekleşen buluşmanın konuşma metinlerinden üretilen bu çalışma, sinemada kadının konumuna ilişkin politika üretme pratiğinin, iktidar ilişkileri çerçevesinde sorgulanmasında, yol gösterici bakış açılarını sunmaktadır.

T.C. BAŞBAKANLIK TANITMA FONU
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
SEKİZOĞLU
AKSAV
ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
www.altinportakal.org.tr
ATS
EKDAĞ
ANSET